

МУБОРИЗА БО ИФРОТГАРОЙ ВА ТЕРРОРИЗМ КОРИ ДАСТАЧАМЪИСТ!

Хушвахтзода Қ.Х., доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, Ректори ДМТ

**Маҳмадизода Н.Д., доктори илмҳои фалсафа, профессор, декани
факултети фалсафаи ДМТ**

Тоҷикистон баъди ба даст овардани истиқлолият мутаасил бо хатарҳои ифротӣю террористӣ рӯ ба рӯст ва бо ин зухурот муваффақиятона мубориза мебарад. Ибтидои қарни XXI дар ҳудуди Тоҷикистон якқатор амалҳои террористии даҳшатнок гузаронида шуданд, ки боиси марги одамони бегуноҳ гашта, иншоотҳои калони маиширо хароб гардонид. Амалҳои террористии дар н.Данғара нисбати саёҳони велосипедрон ва н.Рудақӣ бар зидди қисми низомӣ ба қатори мудҳиштарин амалҳои террористӣ дохил мешаванд, ки ба авзои беҳатарии Тоҷикистон таъсири манфӣ расонидааст. Хушбахтона бо фаъолияти ҳамаҷониба ва зиракии сохторҳои қудратӣ аъзоёни ин гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ несту нобуд карда шуданд.

Ҳамаи амалҳои террористии дар боло зикршуда бо ташкил ва роҳбарии гурӯҳи ифротӣ ва террористии «давлатӣ исломӣ» ташкил ва роҳандозӣ шуда буданд. Боиси ёдрас аст, ки як қатор шахрвандони Тоҷикистон, аз қабилҳои чавонони ноогоҳ низ фирефтаи гурӯҳи ифротӣю террористии «давлатӣ исломӣ» шуда, баъди ҳамроҳшавӣ барои ғояҳои дурӯғу бофтаи ин ҳаракати ифротӣю террористӣ қонҳои худро аз даст додаанд. Давлат ва ҳукумати Тоҷикистон барои пешгирии мубориза бо терроризм чораҳои гуногуни иҷтимоӣ – иқтисодӣ ва сиёсиро роҳандозӣ мекунад, ки амалишавии онҳо натиҷаҳои мусбат дода истодааст. Аммо, дар баробари ин вобаста ба ҳизби ифротӣю террористӣ эълон шудани ҶНИ ва фаъол гаштани ҳаракати ифротӣю террористии «давлатӣ исломӣ» ва забт кардани қисмати зиёди Сурия ва Ироқ вазъият дар Тоҷикистон дар самти мубориза ва пешгирии гурӯҳҳои ифротӣю террористӣ низ каме мураккаб, лекин зерин назорат боқӣ мемонад. Пешвоёну ғоянависони гурӯҳҳои ифротӣю террористӣ мутаасил кӯшиш ба харҷ дода истодаанд, ки вазъияти иҷтимоӣ – сиёсӣ ва динии

ҷомеаи тоҷикро ҳалалдор созанд ва барои ин ҳадафҳои нопоки худ тарғиботу ғайолияти густурдаи ифротӣ ва террористӣ бурда истодаанд.

Таҳлили итилоотҳои мавҷуда далели он аст, ки синни миёнаи аъзоёни гурӯҳҳои ифротию террористӣ то 30 сола мебошад. Ба ақидаи муҳаққиқон маҳз ҷавонон ба объекти тарғиботу ташвиқоти гурӯҳҳои ифротию террористӣ қарор мегиранд. Чунки ҷаҳонбинии илмию дунявии ҷавонон дар сатҳи зарури ва мукамал ташаккул наёфта, таҷрибаи кофии зиндагӣ надоранд. Вобаста ба ин масъала муҳаққиқи рус Т.С. Луговенко қайд менамояд, ки як қатор ҳаракатҳои ифротӣ ҷавонро ба доираи ғайолияти таҳрибкоронаи худ дохил менамоянд, ки нигаронкунанда аст. Ҷавонон бо хусусиятҳои раванӣ – иҷтимоии худ ба объекти қорқард ва ҷалбнамоеи ҳаракатҳои ифротӣ – террористӣ табдил ёфтаанд, ки онҳоро ба осонӣ ба доми фиребу таъсирасонии худ дохил менамоянд¹.

Маълум аст, ки ҷавҳари гурӯҳҳои ифротию террористиро ҷавононе ташкил медиҳанд вобаста ба душвориҳои гуногуни иҷтимоӣ – иқтисодӣ, раванӣ, демографӣ, физиологӣ ва сиёсӣ ба ин гурӯҳҳо ҳамроҳ шуданд. Ҷавонон вобаста ба хусусияти синну солӣ ва ҷаҳонбинии мукамал ташаккул наёфта, ба тарғиботи идеологӣ – ифротӣ ба осони дода мешаванд. Идеология ва таълимоти гурӯҳҳои ифротию террористӣ бисёр содда қарда шудаанд ва ба ҳамин хотир барои ҷавонон хеле шавқовару тез қабулшаванда мебошад. Ҷавонон бо сабаби қамтаҷрибагӣ, номукқамал будани дониши илмию дунявӣ, дар муқобил бар зидди ин тарғиботҳо хеле очизу заиф мебошанд. Боиси таасуф аст, ки ғоянависони гурӯҳҳои ифротӣ мағз, шуур ва назари ҷавонро бо идеологияи радикалию динӣ ва хусусияти ормонӣ дошта, олула қарда онҳоро аз қорҳои созандагиро бунёдқорӣ дур месозанд.

---

¹ Криминологические технологии изучения масштабов и механизмов вовлечения молодежи в экстремистскую и террористическую деятельность // Общество и право. 2017.№4 (62). – С.113-119. [Электронный ресурс: https://cyberleninka.ru/article/n/kriminologicheskie_tehnologii_izucheniya_masshtabov_i_mehanizmov_vovlecheniya_molodezhi_v_ekstremistskuyu_i_terroristicheskuyu (дата обращения к сайту 13.10.2018)]

Муҳаққиқи рус В.Маркин ва А. Раговая қайд менамоянд, ки ҷавонони бе шӯғл ба гурӯҳи осебпазир дохил шуда, барои пур кардани сафи гурӯҳҳои ифротию террористӣ истифода мешаванд. Як гурӯҳи калони ҷавонони бешуғл, ки бе маълумоти миёнаю олии нисбати ҷомеа ва давлат ҷаҳлу бадбинӣ дошта, дар маҷмӯъ шуури ғайритаҳаммулпазирона доранд. Душвории асосии сари он аст, ки қишри бешуғл гурӯҳи муташакил набуда, ба тарғиботу корҳои фаҳмондадиҳӣ ва зидди ифротию зидди террористӣ дар сатҳи зарурӣ фаро гирифта намешаванд. Вобаста ба шароити душвори зиндагӣ онҳо назди идеология ва тарғиботи гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ таъсирпазиранд².

Бояд қайд кард, ки на танҳо дар Тоҷикистон, балки дар тамоми кишварҳои Осиёи Миёна, як раванди монанд дида мешавад. Мавҷуд набудани идеологияи муттаҳидкунанда, душвориҳои иҷтимоӣ, бекорӣ сартосарӣ, паст будани обрӯи институтҳои иҷтимоӣ, ришвахорӣ, гурӯҳбозӣ ва иерархияи мураккаби сохтори иҷтимоӣ ҷомеа, бегонашавии қисми зиёди аҳолии махсусан ҷавонон аз равандҳои иҷтимоӣ – сиёсӣ заминаи мусоид барои инкишоф ёфтани ғояҳои ифротию террористӣ мегардад.

Зарур аст, ки ҷавонон дар раванди бозсозӣ ва инкишофи иқтисодӣ – иҷтимоӣ ва сиёсӣ ҷомеаи навини тоҷик ширкати фаъолона дошта бошанд. Имрӯз роҳбарон ва идеологони ҳаракатҳои ифротӣ аксари дастовардҳои фарҳанги дунявӣ ва миллии моро қабул надоранд ва кӯшиш ба харҷ дода истодаанд, ки дастовардҳои миллати моро дар 30 соли истиқлолият зери шубҳа гузошта, онҳоро харобу вайрон созанд.

Бо назардошти гуфтаҳои боло қайд кардан зарур аст, ки мубориза бо шаклҳои мушаххаси зухуроти ифротгарой ва терроризм пурзӯр карда шуда, таъсиру роҳ ёфтани идеологияи ифротӣ ба шуури омма самаранок пешгирӣ карда шавад. Шуури сиёсӣ, ҳуқуқӣ ва ахлоқӣ аҳолии махсусан ҷавонон бояд

---

² В. Маркин и А. Раговая. Противдействие распространение идеологии экстремизма и терроризма в молодежной среде. / Маркин В., Раговая А. [Электронный ресурс]: Власть, 2012 №11. С.142-146. <https://cyberleninka.ru/article/n/protivodeystvie-rasprostraneniyu-ideologii-ekstremizma-i-terrorizmu-v-molodezhnoy-srede-1-ya-chast> (дата обращения к сайту 16.10.2018)

таъғир дода шавад, то онҳо хатари инкишофи ифротгарой ва терроризми диниро дарк карда тавонанд ва онро пешгирӣ намоянд.

Қайд кардан зарур аст, ки ҳалли масъалаҳои ҳудудӣ, иҷтимоӣ, мазҳабӣ, фарҳангӣ ва сиёсӣ бо роҳи усулҳои ифротӣ ва террористӣ ғайриқонуни буда, шахсони алоҳида ва гурӯҳҳои, ки аз усулҳои ифротию террористӣ истифода меkunанд, ҳатман аз тарафи давлат ва қонун таъқиб хоҳанд шуд. Аммо мақсади қорҳои тарғиботию ташвиқоти ин таъқиб ва пушти панҷара кардани қавонони гумроҳи фиребхӯрда нест, балки пешгирию мубориза бо тарғибот ва идеология ифротию террористӣ мебошад. Ин қор танҳо ба воситаи тарбия ахлоқӣ, худшиносии миллӣ, зиракии сиёсӣ ва қаҳонбинии васеи дунявӣ имконпазир хоҳад шуд.

Барои ҳалли масъалаҳои вобаста ба сиёсати дастгирии қавонон бояд барномаҳои махсус ба монанди маҷмӯи ғояҳои ватанпарварию худшиносӣ ва роҳҳои паҳн кардани онҳо қорқард шавад, то ки новобаста аз дастгоҳу сохтори давлатӣ амал намуда, боиси ташаккул ёфтани шуури қамъиятии мусбатқаро қардад ва садди роҳи тарғиботи гурӯҳҳои ифротӣ ва идеология ифротгарой шавад. Институтҳои қомеаи шаҳрвандӣ, қамоатҳои илмӣ, тичоратӣ, соҳаи маориф ва ВАО метавонанд, ки ба сифати як системаи бузурги пешгирикунандаи ифротгарой ва терроризм баромад намоянд ва рисолати ин институтҳо ҳам аз қамин иборат аст.

Зарур аст, ки дар баробари мавҷудияти заминаи моддӣ - техникаӣ мубориза бо ифротгарой ва терроризм роҳҳои пешгирӣ ва огоҳинамой аз хатари паҳншавии ифротгарой, идеологияи терроризм таҳия қарда шавад. Дар доираи мубориза бо идеологияи ифротгарой мо пеш аз қамма бо унсурҳои, ки тақовузу зӯрвариро қимоя ва сафед менамоянд, мубориза барем. Яъне барномаҳои тасдиқшуда, пеш аз қамма бар зидди идеологияи ифротгарой нигаронида шавад.

Вобаста ба ин масъала зарур аст, ки як хусусиятҳои қоси паҳншавии идеологияи ифротгарой ва терроризмо дар муҳити қавонон дақиқтар баррасӣ намоем. Пӯшида нест, ки имрӯзҳо Интернет ва шабақаҳои иҷтимоӣ

як қисми муҳимми ҳаёти инсон ва махсусан ҷавононро ташкил медиҳад. Гурӯҳҳои ифротӣ террористӣ ин омилро дарк карда, Интернет ва шабакаҳои иҷтимоиро барои ҷалби ҷавонон ба фаъолияти ифротӣ террористӣ истифода менамоянд. Дастрасии осону содда ба ҷавонон, номаълум ва беимзо амал кардан, танзими сусти ин раванд дар сатҳи вазорату кумитаҳо, паҳншавии глобалӣ, суръати баланди паҳн шудани иттилоот, соддаву осон будани истифодабарӣ сабаби асоси рӯй овардани гурӯҳҳои ифротӣ террористӣ ба Интернет мебошад. Чунки Интернет ба як фазаи бетанзим табдил ёфтааст, ки онро гурӯҳҳои ифротӣ террористӣ ба хоҳири паҳн кардани ақидаву идеологияи худ истифода менамоянд.

Аксари гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ васоити ахбори хусусӣ, саҳифаҳои интернетиро дар ихтиёр доранд. Ин имконият фароҳам меорад, ки гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ ақидаву идеологияи худро дар тамоми ҷаҳон тарғиб намуда, пайравони нав пайдо намоянд. Мубориза бо чунин ВАО хусусӣ ё саҳифаҳои интернетӣ натиҷаи дилхоҳ намедиҳанд, чунки гурӯҳҳои ифротӣ боз саҳифаҳои алтернативӣ мекушоянд³.

Шабакаҳои интернетии хусусияти ифротӣ дошта, воситаҳои ҷангӣ равониро ба монанди қасдан паҳн кардани итилооти дурӯғ, тарсонидан, таъсир ба шуури ҷамъиятӣ, ивази истилоҳоту далелҳоро дар фаъолияти рӯзмарра фаровон истифода мебаранд. Дар торномаҳои гурӯҳҳои ифротӣ террористӣ амалҳои террористӣ, оқибатҳои даҳшатбори амали террористӣ, тарсу ваҳми аҳоли аз амалҳои террористӣ ба намоиш гузошта мешаванд. Ба ин роҳ онҳо нишон медиҳанд, ки ба давлат чи қадар таъсири манфӣ расонида истодаанд.

Гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ, ки дар Тоҷикистон амал менамоянд, барои ҷалбкунии ҷавонони ба сафи худ аз шабакаҳои иҷтимоӣ фаровон истифода менамоянд. Ҷалби ҷавонони ноогоҳ ба сафи гурӯҳҳои ифротӣ ва

---

³ А.П. Торшин. Совершенствование деятельности СМИ в противодействии терроризму и экстремизму // Роль средств массовой информации и Интернета в предупреждении терроризма. Торшин А.П. / Материалы IV-й Всероссийской научно-практической конференции. (14-15 октября 2013 года). Москва., 2013. – С.10-15.

террористии «давлати исломӣ» исботи гуфтаҳои болост. Аввалан, ҷавонони рӯҳияи ифротӣ доштаро бо идеология динӣ ва радикалӣ шинос намуда, баъдан аз ҳисоби онҳо шахидҳоро таёр карда, дар ҷангҳои бо ном муқаддас истифода менамоянд. Душвории дигари шабакаҳои иҷтимоӣ дар он зоҳир мегардад, ки гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ ба воситаи шабакаҳои иҷтимоӣ шуури ҷамъиятиро таъғир дода, манфиату мақсадҳои ғаразноки худро амалӣ менамоянд. Масалан, гурӯҳи ифротию террористӣ «давлати исломӣ» минтақаҳои бузурги давлатҳои Сурия ва Ироқро зери тасарруфи худ дароварда, ба воситаи шабакаҳои иҷтимоӣ, газетаҳо ва маҷаллаҳои худ дар худудҳои зери тасаруф як муҳити ба худ созгор офаридаанд ва мақсадҳои нопокашонро ҳадафмандона амали менамоянд. Мушоҳида мешавад, ки як қисми аҳоли ин минтақа онҳоро дастگیرӣ менамояд ва сабаби асосии ин раванд истифода самараноки шабакаҳои иҷтимоӣ ва газету маҷаллаҳои таъсисдодаи онҳо мебошад. Пеш аз ҳама кушиш ба харҷ додан лозим, ки пеши роҳи таъсисёбии газетаву маҷалла ва шабакаҳои иҷтимоии гурӯҳҳои динӣ ифротӣ гирифта шавад.

Имрӯзҳо дар шабакаҳои иҷтимоии умумичаҳонӣ тамоми гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ фаъолият менамоянд, гарчанде фаъолияти онҳо хосияти пинҳонӣ беимзо дорад. Миқдори гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ, ки ақида ва идеология ифротию террористиро тарғиб менамоянд 27 – то буда, фаъолияти онҳо дар кишварҳои аъзои САҲД маън карда шудааст. Аммо торномаҳои онҳо бо забони русӣ, низ вучуд дошта, фаъолияти тарғиботи онҳо аз тариқи ин торномаҳо ба роҳ монда мешаванд⁴. Таъсиррасонии равонӣ ва тарғиботи ифротӣ ва террористӣ нисбати ҷавонони тоҷик бештар ба забони русӣ ба роҳ монда шудааст, чунки ҷавонони тоҷик донандаи забони русӣ мебошанд. Аксари гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ аз хизмати мутахассисони барҷастаи технологияҳои итилоотӣ – компютерӣ фаровон ва

---

⁴ Террористические и экстремистические организации и материалы. [Электронный ресурс]: <http://nac.gov.ru/terroristicheskie-i-ekstremistskie-organizacii-i-materialy.html> (дата обращения к сайту 18.10.2018)

самаранок истифода мебаранд. Қайд кардан ба маврид аст, ки идеологҳои гурӯҳҳои ифротӣ усулҳои воситаҳои ҷалбнамоии ҷавононро ба сафҳои худ мутаасил тақмилу инкишоф медиҳанд ва дар ин кор аз кашфиётҳои замонавии техника ва технологияи мобилию итилоотӣ фаровон истифода менамоянд. Масалан, ба воситаи шабакаҳои иҷтимоӣ, паёмҳо ва торномаҳои маводҳои хусусияти ифротӣ доштаро паҳн менамоянд.

Мубориза бо торномаҳои ифротӣ яке аз самтҳои муҳими пешгири ва мубориза бо паҳншавии ифротгароӣ терроризм мебошад. Ба хотири пешгирию мубориза бо экстремизм ва терроризм Шӯрои бехатарии СММ соли 2008 қатъномаи оиди истифодаи накардани шабакаи Интернет барои тарғиби паҳншавии идеологияи терроризм қабул кардааст, ки Тоҷикистон ҳам тарафдори ҳамин қатънома овоз додааст⁵.

Гурӯҳҳои ифротӣ – террористӣ дар баробари истифодаи технологияҳои итилоотии муосир, ҳамчунин бо мақсади ҷалб кардани ҷавонон ба сафҳои худ, инчунин аз таъсирасонии ҷалби анъанавӣ низ фаровон истифода мебаранд. Масалан, идеологони онҳо кӯшиш ба харҷ медиҳанд, ки ба вазиҳои имомхатибони масҷидҳои ҷомеа одамони ба онҳо содиқ ва фурӯхташударо пешбари намоянд то, ки онҳо ба манфиати сиёсии онҳо амал намоянд. Маълумотҳои вучуд доранд, ки ифротгароён маҳбасхонаҳоро ба манбаи тарғибу ташвиқи ақидаҳои ифротӣ ва террористӣ табдил додаанд. Онҳо ба воситаи тарғиби идеологияи салафия муваффақона сафи худро аз ҳисоби маҳбусони олами ҷинойӣ зиёд менамоянд. Ҳолатҳои вучуд дорад, ки маҳбусон баъди озодшавӣ аз маҳбас ба сафи гурӯҳи ифротӣ ва террористии «давлати исломӣ» мепайванданд⁶. Ба ҳамин хотир зарур аст, ки масҷидҳои ҷомеа зери назорати қатъӣ гирифта шаванд, то ки домуллоҳо бо ақидаҳои ғайрианъанавӣ ва ифротӣ дар онҳо минбари сӯханронии тарғибот наёбанд. Онҳое, ки бо ҷурми ҷиноятҳои самти ифротии террористӣ дошта, маҳбас

⁵Глобальная контротеррористическая стратегия ООН. [Электронный ресурс]:<https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/ru/un-global-counter-terrorism-strategy> (дата обращения к сайту 7.11.2018)

⁶Мусульмане мольчали только на пасху. [Электронный ресурс]: https://lenta.ru/articles/2016/04/27/djamaaty_v_turme (дата обращения к сайту 18.10.2018)

мешаванд, алоҳида ҷой карда шуда, бо онҳо корҳои фаҳмондадиҳӣ бурда шавад, то ки дигар маҳбусони атрофро бо ақидаҳои ифротӣ сироят нанамоянд.

Таълими динӣ дар марказу донишкадаҳои динию таълимии як қатор кишварҳои исломӣ яке аз сарчашмаҳо ва манбаи боэътимод мебошанд, ки гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ ба онҳо така менамоянд. Имрӯзҳо дар як қатор масҷидҳои ҷомеа имом – хатибони роҳбарӣ менамоянд, ки марказҳои динии кишварҳои исломиро хатм кардаанд. Чи тавре, ки маълум аст як қатор марказҳои таълимию динии кишварҳои исломӣ хосияти ифротӣ доранд ва дар онҳо ба ҷавонон таълимоти ғайрианъанавии динӣ дода шуда, аз онҳо ифротгаро ва террористи ашадӣ тайёр мекунанд. Дақиқан маълум аст якқатор марказҳои динӣ дар Покистон, Афғонистон, Эрон ва Арабистони Сауди дар тайёр кардани ифротгарою террорист корҳои зиёдро анҷом медиҳанд ва барои иҷроиши ин барнома маблағи калон ҳам ҷудо менамоянд. Масалан, дар Покистон зиёда аз даҳ ҳазор мактабу мадрасаҳои динӣ вучуд доранд. Ин мактабу мадрасаҳои қабули шунавандагонро аз сини 8 солагӣ оғоз карда, аксари хонандагонро аз байни оилаҳои камбизоат ва қашшоқ интиҳоб менамоянд. Таълиму тарбия, ҷойи хоб ва хурду хӯрок ройгон мебошад. Як қатор шунавандагони ин мактабҳои динӣ руйшод эътироф мекунанд, ки дар оянда муҷоҳид мешавад⁷. Бо ҳисоби миёна ин мактабҳои динии самти ифротию террористӣ дошта, ҳар сол садҳо ифротгаро ва террористро тарбия менамояд.

Баъди ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ шаҳрвандони Тоҷикистон имконият пайдо намуданд, ки дар кишварҳои исломӣ таълимоти динӣ гиранд, аммо ин раванд беназорат монда аксари шаҳрвандони мо аз ин марказҳои дини кишварҳои хориҷии исломӣ рӯҳияи ифротӣ гирифта баргаштанд, ки вазъияти динии ҷомеаи тоҷикро ноором карданд⁸. Хатару

---

⁷Чем учат в Пакистанских мадресе. [Электронный ресурс]: <https://www.vesti.ru/doc.html?id=109293&tid=29373#> (дата обращения к сайту 4.12.2018)

⁸ Махмадиев Н.Д. «Религиозное образование за рубежом» // «Проблема безопасности государств Центральной Евразии в условиях современного мироустройства: / Н.Д. Махмадиев // тенденции и подходы к обеспечению стабильности»//Душанбе РТСУ., 2014.С.112-118.

пешомадҳои ин равандро ба назар гирифта Президенти кишвар, Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон талаб кард, ки зиёда аз 4 ҳазор муҳасиллин мактабҳои динии хориҷӣ махсусан, кишварҳои исломии Шарқи Наздик шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ватан баргардонида шуда, таълимоти динӣ - мазҳабиро дар ватан идома диҳанд. Синни миёнаи шаҳрвандони Тоҷикистон, ки дар марказҳои муассисаҳои дини кишварҳои исломӣ таҳсил мекарданд ва менамоянд 20-25 мебошад ва маълум аст, бо сабаби ҷавон будан онҳо тез ба тарғибот ва коркарди идеологӣ дода шуда, рӯҳияи экстремистӣ мегиранд ва террорист мешаванд ва дар натиҷа ба ватани худ хиёнат менамоянд. Барои пешгирӣ кардани раванди таҳсили ғайриқонунии шаҳрвандони Тоҷикистон дар муассисаҳои динии кишварҳои исломӣ зарур аст, ки бо дар назардошти имкониятҳои ҳокимияти давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандии ҷумҳури чунин чораҳо андешида шаванд:

- **таъмини итилоотӣ – таҳлилӣ.** Пешгирии ифротгарой ва терроризм ба воситаи чопи ёдномаҳо, китобчаҳо, мурочиатномаҳо, плакатҳо, рекламаи иҷтимоӣ, чопи маводҳои публистикӣ дар матбуоти даврӣ, навор гирифтани филмҳои бадеию ҳуҷҷатӣ оиди хатари экстремизм ва терроризм;
  - **дуруст** ба роҳ мондани таъминоти тарғиботи оиди натиҷаи фаъолияти сохторҳои дахлдори соҳа. Пешниҳоди итилоотӣ дақиқу объективӣ дар самти мубориза бо экстремизм ва терроризм;
  - **аксултарғиботӣ:** ҷавоби дурусту саривақти ба итилоотӣ дурӯғ, тазоҳуроти оммавии ғайриқонунӣ, гирифтани садди роҳи паҳнамоӣ варақаҳо бо хабарҳои дурӯғу бухтони нисбати фаъолияти Президент ва давлату ҳукумат;
  - **идеологӣ:** ташаккул додани рӯҳия таҳаммулпазирии динию байниқавмӣ, ватандӯсти, тарзи ҳаёти солим ва пайрави аз арзишҳои умуминсонӣ;
  - **ташкилӣ:** кӯмаку дастгирии фаъолияти ташкилотҳои ҷамъиятию динӣ, ҳамкориҳои наздик бо ВАО, ташкили конфронсҳо, мизҳои муддавар ва озмунҳо дар самти мубориза ва пешгирии ифротгарой ва терроризм;
-

- **таълимӣ:** ташкили барномаи дарозмуддат барои таёр кардани мутахассисон ба хотири пешгирӣ кардани зухуротҳои ифротию террористӣ.

Дар самти муқовимат ва пешгирии ифротгароӣ ва терроризм корҳо бо дарназардошти манфиатҳои Тоҷикистон дар сатҳи байналмиллалӣ бояд, ки ҷонок карда шаванд. Ифротгароӣ ва терроризм вабои асри ХХI буда, аз паҳншавии он тамоми ҷомеаи ҷаҳон дар азоб аст ва амалу ҷорачӯҳои кишвари мо дар самти муқовимат бо ин хатар метавонад, ки боиси баланд гардидани обурӯи Тоҷикистон дар сатҳи байналмиллалӣ гардад. Вобаста ба ин масъала кишвари мо кӯшиш ба харҷ дода истодааст, ки зидди маводҳои итилоотӣ танқидие, ки дар кишварҳои хориҷ нашр мешаванд ва имичӯ обурӯи Тоҷикистонро дар арсаи байналмиллалӣ паст менамоянд ҷавобҳои дақиқу нишонрас ҷоп ва паҳн намояд. Мушоҳида мешавад, ки дар ин қор ҷиёиён, олимон, муҳаққиқон ва сохторҳои давлатӣ хеле ғаёол мебошанд ва тадқиқу пажӯҳиши онҳо ба он равона шудааст, ки сохтори конституционӣ, дунявият, вазъияти иҷтимоӣ – иқтисодӣ, сиёсӣ ва фарҳангии Тоҷикистонро дар байни кишварҳои дигар ҳимоя, муаррифӣ ва васф намоянд.

Бешубҳа, пешгирию мубориза бо ифротгароӣ ва терроризм бе дастгирии молиявӣ давлат номумкин аст. Маълум аст, ки Тоҷикистон барои гузаронидани корҳои таблиғотию фаҳмондадиҳӣ, пешгирӣ ва мубориза бо идеологияи ифротӣ ва шаклҳои гуногуни терроризм диққати махсус дода, барои амали шудани ҷорабиниҳои таблиғотию фаҳмондадиҳӣ воситаҳои пулию молии зарурӣ ҷудо менамояд.

Дар баробари бурдани корҳои итилоотию фаҳмондадиҳӣ байни ҷавонон зарур аст, ки корҳо дар самти пешгирии заминаҳои ташаккулёбии шуури ифротгароӣ пурқувват карда шаванд. Мактаб ва Донишгоҳ яке аз институтҳо ва воситаи муҳимми тарбия ва иҷтимоишавии ҷавонон мебошад ва пешгирии шуури ифротӣ аз мактаб оғоз гардад. Дар раванди гузаронидани корҳои фаҳмондадиҳӣ байни мактабчагону ҷавонон пеш аз ҳама табиати баду зарарасони ифротгароӣ ба ҷомеа расонида шаванд то ҷавонон дар ҳама

ҳолатҳои зиндагӣ тавонанд, ки худро аз тарғиботи идеология ифротгароӣ ҳимоя намоянд.

Ҳимояи фазои итилоотии ҷомеа аз паҳншавии идеологияи ифротӣ ва террористӣ дар марҳилаи кӯнунии инкишофи ҷомеаи ҷаҳон ва Тоҷикистон масъалаи хеле муҳимму ҳатмӣ мебошад. Ҳар яки мо дар баробари мақомотҳои давлатӣ вазифадор ҳастем, ки дар масъалаи ҳимояи фазои итилоотӣ ва вазъияти динии ҷомеа нақши худро гузорем. Шабакаҳои итилоотии давлатӣ, вилоятӣ ва мақомотҳои ноҳиявӣ, барои пешгирии ифротгароӣ ва терроризм самаранок ва мақсаднок истифода карда шаванд ва ба ин восита муҳити итилоотии ҷомеа солим гардонида шавад. Ба ин минвол шароите фароҳам оварда шавад, ки соҳаи фарҳанг, маориф ва маънавияти аҳоли рушд намояд.

Дар хулоса бояд қайд кард, ки ҷавонон бояд дин, мазҳаб ва низоми илмҳои диншиносиро нағз омӯзанд, то ки фирефтаи тарғибчиёни гурӯҳҳои ифротӣ нашаванд. Вақтҳои охир мушоҳида мешавад, ки идеологҳои гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ аслҳои бунёдии сураву оятҳои Қуръон ва Ҳадисро мувофиқи ғаразҳои сиёсӣ гурӯҳии худ аз матни асосӣ ҷудо карда, шарҳ медиҳанд ва мубориза бар зидди кофирон, ғайрандешон ва пайравони мазҳабҳои дигарро асоснок мекунад, ки дар асл фикри ғалати гурӯҳҳои ифротӣ ва террористӣ мебошад. Ин раванд хатари калон дорад ва дастаҷамъона пеши роҳи паҳншавии чунин ақидаҳо гирифта шавад.

Зарур аст, ки дар масъалаи пешгирию мубориза бо ифротгароӣ ва терроризм ва идеологияи ифротӣ институтҳои ҷомеаи шахрвандӣ, ҷамоатҳои илмӣ, таълимӣ, ва ВАО нақши фаъол дошта бошанд. Олимону зиёиён ба воситаи тадқиқу пажӯҳиши худ оиди пешгирию муборизаи идеологияи экстремистӣ, шаклу воситаҳои нави пешгирии итилоотии терроризм ба сохторҳои давлатӣ ёри расонанд ва мусоидат намоянд, ки сохторҳои қудратӣ дар мубориза бо ин вабод хатарноки замони муосир муваффақ шаванд.

Чавҳари аслии пешгирию мубориза бо ифротгарой терроризмро бояд чунин масъалаҳо ташкил диҳанд ва муаллиф барои пешгирӣ ва аз байн бурдани ин падидаҳои номатлуб пешниҳодно ироа менамояд:

- муборизаю пешгири бояд ҳосияти системавӣ дошта бошад.
- баргараф кардани омилҳои ба вучудоварандаи ифротгарой ва терроризм ва дар ин асос кам кардани миқдори амалҳои террористӣ;
- ошкор кардан, пешгирӣ кардан, барҳам задан ва муайян кардану тафтиш кардани амали террористӣ;
- кам кардан ё баргараф кардани оқибатҳои ифротгарой ва терроризм;
- Институтҳои ҷомеаи шахрвандиро ба монанди ҷамоати илмӣ, муассисаҳои таълимӣ, тижорату – савдо ва васоити ахбори оммаро ба кори тарғиботӣ ва зиддӣ террористӣ ҷалб намоянд то ки бо ин роҳ ҷавонон аз хатари таъсири идеологияи ифротӣ ва террористӣ эмин бошанд.